

Європейські імперії та колоніалізм

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>В Культура, мистецтво та гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>В9 Історія та археологія; В10 Філософія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 рік, осінній семестр;</i>
Обсяг дисципліни	<i>Загальна кількість: 150 год. лекції: 16 год., семінарські заняття: 30 год., самостійна робота: 104 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>екзамен, МКР</i>
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: к.і.н., доцент, Чолій Сергій Васильович, scholij@ukr.net Семінарські: доцент, Чолій Сергій Васильович, scholij@ukr.net</i>
Розміщення курсу	https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=8255

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом ОК «Європейські імперії та колоніалізм» є історія становлення та розвитку європейських імперій, основні етапи та методи колоніальної експансії, вплив колоніалізму на економіку, культуру та суспільство завойованих країн, а також процеси деколонізації та їх наслідки. Особлива увага буде приділена аналізу колоніальної спадщини у сучасному світі та постколоніальній критиці.

Метою вивчення ОК є ознайомити здобувачів із історичною спадщиною колоніалізму в сучасному світі та європейській політиці.

Дисципліна сприятиме формуванню здатності аналізувати складні історичні та політичні процеси, розуміти їхній вплив на сучасний світ. Володіння аналітичними, дослідницькими та комунікативними навичками формуватимуть у студентів такі компетентності, як вміння працювати в колективі, толерантно сприймати культурні та історичні відмінності, здатність до критичного мислення та ефективного спілкування.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни бажаними є базові знання з політології, історії Європи. Її вивчення може бути спрямоване на розвиток особистісного потенціалу, підсилення базових навичок критичного мислення та ведення дискусій у здобувачів вищої освіти, поглиблення їх фундаментальних загальноосвітніх і профільних знань.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Методологія вивчення світового та європейського колоніалізму. Світ-системний підхід.

Тема 2. Іспанська колоніальна імперія.

Тема 3. Португальська колоніальна імперія.

Тема 4. Нідерланди та перерозподіл колоніальних володінь.

Тема 6. Британська колоніальна імперія.

Тема 7. Французька колоніальна імперія.

Тема 8. Російська територіальна експансія.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Наведено рекомендовані навчальні матеріали та ресурси для засвоєння матеріалу, розглядуваного на лекційних заняттях та практичних заняттях.

4.1 Основна література

1. [Деґвіс Н. Європа. Історія](https://archive.org/details/dejvis2001). Пер. з англ. П. Таращука. — Київ: Основи, 2006. <https://archive.org/details/dejvis2001> (Доступ 1.06.2025 р)
2. Дюррозель, Жан-Батіст. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів [Текст] / Ж.-Б. Дюррозель; пер. Є.Марічев [та ін.]. — К.: Основи, 1999. https://chtyvo.org.ua/authors/Diurozel_Zhan-Batist/Istoriia_dyploematii_vid_1919_roku_do_nashykh_dniv/ (Доступ 1.06.2025 р)
3. Історія європейської цивілізації. / за ред. Умберто Еко ; пер. з італ.: О. В. Сминтина та ін. — Харків: Фоліо.
4. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Istoriia_mizhnarodnykh_vidnosyn.pdf? (Доступ 1.06.2025 р)
5. Історія Центрально-Східної Європи : посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка ; Львівський національний ун-т ім. І. Франка. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2001. https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/ (Доступ 1.06.2025 р)
6. Новітня історія країн Східної Європи: 40-ві — 90-ті роки XX ст. : курс лекцій: навч. посіб. для студ. гуманит. спец. вищ. закл. освіти / В. І. Яровий. — К. : Либідь, 1997. https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_novitnoho_chasu_krain_Tsentralnoi_ta_Pivdenno-Skhidnoi_Yevropy_1944_1994_rr/ (Доступ 1.06.2025 р)

4.2. Додаткова література

7. Відкритість. Суспільство. Влада. Від Нантського едикту до падіння комунізму / Авт.-упоряд. Е. Ле Руа Ладюрі [пер. з франц. Є. Марічева]. — К. : Ніка-Центр, 2008. — 264 с. — (Серія «Ідеї та Історії»; Вип. : 2).
8. [Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації](#) [Архівовано 10 грудня 2016 у [Wayback Machine](#).] / Пер. з англ. — К.: Дух і Літера, 2000. — 528 с.
9. Демократизація і Європейський союз. Країни Центральної та Східної Європи в першому десятилітті ХХІ ст. / [пер. з англ. О. Кислюка ; ред. В. Вишневий]. — К. : Укр. письменник, 2012.
10. [Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник. Ч. 1](#) [Архівовано 21 грудня 2016 у [Wayback Machine](#).] / Уклад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. — Чернівці, 2010. — 212 с.
11. [Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу](#) [Архівовано 20 грудня 2016 у [Wayback Machine](#).] : монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за ред. І. В. Яковюка. — К. : Ред. журн. «Право України», 2012.

12. Історія Європейської Інтеграції. Від декларації Шумана до розширення на Схід / Роберт Казімір; пер.: Ігор Андрейко, Андрій Максимук. — Перемишль: Парламент Молоді, 2003.
13. Історія західних і південних слов'ян : з давніх часів до XX ст. : навчальний посібник / під ред. В. І. Ярового. — К. : Либідь, 2003.
14. Історія народів Росії (1861 р. — початок XX ст.): Навчальний посібник / Василь Васильович Малий; Наук. ред. С. В. Трубочанінов. — Кам'янець-Подільський: Оіном, 2006.
15. Колесник В.Ф., Павленко В. М. Історія міжнародних відносин (1918 — 1939 рр.). — К., 2011.
https://chtyvo.org.ua/authors/Kolesnyk_V/Istoriia_mizhnarodnykh_vidnosyn_1918_1939_rr/
16. Суспільно-політична історія країн Європи в XX столітті / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Каф. історії нов. та новіт. часу; [редкол.: О. І. Сич, А. В. Мінаєв]. — Чернівці: ЧНУ, 2011.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчання здійснюється на основі студентоцентрованого підходу та стратегії взаємодії викладача й здобувача вищої освіти з метою засвоєння навчального матеріалу та формування відповідних компетентностей.

Під час навчання застосовуються стратегії активного індивідуального та колективного навчання, а також розвивальні технології, підкріплені активними формами та методами, зокрема: інформативно-рецептивний метод, проблемно-пошукові методи (насамперед метод проблемного викладу задля формування навичок постановки проблеми та визначення шляхів її розв'язання, реалізацію самостійного пошуку; евристичні методи задля знаходження оптимальних вирішень творчих завдань, активізації творчого мислення).

Окрім традиційних методів навчання, в освітньому процесі, застосовуються й такі методи: метод рефлексії, що створює умови для глибшого засвоєння навчального матеріалу та сприяє формуванню навчально-стратегічної усвідомленості здобувача освіти; метод залучення здобувачів до позааудиторної діяльності (конференції, виставки, освітні екскурсії), який сприяє пошуку тематичної інформації, розвитку навичок ділової комунікації та вдосконаленню аналітичних здібностей; метод міждисциплінарного навчання, що забезпечує формування фахової компетентності через одночасне оволодіння предметними знаннями з різних галузей; метод контекстного навчання, орієнтований на професійну підготовку здобувачів вищої школи, який реалізується шляхом системного включення професійного контексту та поступового насичення навчального процесу елементами майбутньої професійної діяльності.

Усі методи навчання опосередковано спрямовані також на формування навчально-стратегічної компетентності здобувача вищої школи, зокрема на розвиток метакогнітивної свідомості (процес організації, реалізації, контролю та корегування своєї навчальної діяльності).

Лекції

- Лекція 1. Методологія вивчення світового та європейського колоніалізму.
- Лекція 2. Іспанська колоніальна імперія.
- Лекція 3. Португальська колоніальна імперія.
- Лекція 4. Нідерланди та перерозподіл колоніальних володінь.
- Лекція 5. Британська колоніальна імперія.
- Лекція 6. Французька колоніальна імперія.
- Лекція 7. Російська колоніальна імперія.
- Лекція 8. Німецька колоніальна імперія.

Практичні (семінарські) заняття

- Семінар 1. Методологія вивчення світового та європейського колоніалізму.
- Семінар 2. Світ-системний підхід до розуміння колоніалізму та його еволюція.

Семінар 3. Класичні європейські колоніальні імперії. Морський колоніалізм та стосунки метрополії та колоній.

Семінар 4. Континентальний колоніалізм в європейській історії.

Семінар 5. Іспанська колоніальна імперія.

Семінар 6. Португальська колоніальна імперія.

Семінар 7. Нідерланди та їх колонії.

Семінар 8. Колонії скандинавських країн.

Семінар 9. Британська колоніальна імперія.

Семінар 10. Французька колоніальна імперія.

Семінар 11. Російська імперія. Континентальна та морська експансія.

Семінар 12. Австро-Угорщина. Континентальна та морська експансія. Центральнo-європейське розуміння європейського колоніалізму.

Семінар 13. Османська імперія та колоніальна спадщина Європи.

Семінар 14. Німецька колоніальна імперія.

Семінар 15. Італійська колоніальна імперія.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача вищої освіти в рамках освітнього компоненту включає комплекс тематичних питань для роздумів і практичних завдань, спрямованих на самоконтроль знань та організацію самопідготовки студентів в рамках кожного з практичних/семінарських занять і передбачає: підготовку до аудиторних занять, підготовку до модульної контрольної роботи, підготовку до екзамену.

№ з/п	Самостійна робота студентів	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	70
2	Підготовка до складання модульної контрольної роботи	4
3	Підготовка до екзамену	30
	Всього	104

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять

Відвідування лекцій є обов'язковим. Здобувач вищої освіти, який пропускає лекції, може мати труднощі з належною підготовкою до семінарів, однак йому не потрібно відпрацьовувати пропущені лекції. Здобувачу вищої школи під час лекції рекомендується конспектувати основні аспекти, ключові поняття, визначення, класифікації та алгоритми, що пояснює викладач.

Активна участь у семінарських (практичних) заняттях є обов'язковою і має важливе значення для формування рейтингу здобувача вищої освіти. Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої школи має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, а також опрацювати інформацію теми, що представлена у основному списку літератури. У разі виникнення запитань або незрозумілих моментів слід обов'язково обговорити їх з викладачем. Якщо здобувач вищої школи не встиг підготуватися, йому варто уважно слухати виступи інших і намагатися компенсувати недостатню підготовку, засвоюючи нову інформацію.

Якщо здобувач вищої освіти пропускає семінари чи контрольні заходи з поважних причин (наприклад, через хворобу чи інші важливі обставини), він матиме змогу виконати завдання впродовж наступного тижня. Перевірка знань здобувачів вищої школи із тем, які вони пропустили, здійснюватиметься через консультації з викладачем.

Бали за фактичну присутність на лекціях і семінарах не нараховуються.

Дистанційне навчання

У разі запровадження дистанційного (змішаного) формату навчання організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188>), Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (<https://osvita.kpi.ua/node/148>).

Організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання, зокрема через Платформу дистанційного навчання «Сікорський» (<https://www.sikorsky-distance.org>) та АС «Електронний кампус» (<https://ecampus.kpi.ua>). Здобувачі вищої школи приєднуються до платформи «Сікорський» (Google Classroom) через корпоративну електронну пошту у домені @i.kpi.ua.

Освітній процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. У режимі дистанційного навчання заняття відбуваються у вигляді онлайн-конференції на платформі Zoom. Посилання на конференцію надається на початку семестру.

Заняття в режимі дистанційного навчання проводяться через онлайн-конференції на платформі Zoom. Результати оцінювання висвітлюють у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача вищої освіти (<https://ecampus.kpi.ua>).

Правила поведінки на заняттях

На заняттях слід дотримуватись норм етичної поведінки, що визначені у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (<https://kpi.ua/code>), а також Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» (https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf).

На території університету здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватись установлених Правил внутрішнього розпорядку (<https://kpi.ua/admin-rule>). Під час лекційних і практичних занять в аудиторіях, а також у процесі відеоконференцій, мобільні телефони слід використовувати лише в беззвучному режимі та виключно з навчальною метою — для пошуку необхідної інформації в інтернеті.

Правила призначення заохочувальних і штрафних балів

Заохочувальні не входять до основної шкали РСО.

Максимальна кількість заохочувальних балів – **10** (10% від суми рейтингових балів).

Здобувач вищої школи може отримати заохочувальні (додаткові) бали за участь у міжнародних та/чи всеукраїнських наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах (студентських, всеукраїнських), конкурсах з тематики навчальної дисципліни.

Штрафні бали не передбачаються.

Політика оцінювання контрольних заходів

Оцінювання контрольних заходів здійснюється відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/32>).

Результати оцінювання семестрового контролю висвітлюються у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача вищої школи (<https://ecampus.kpi.ua>).

У випадку незгоди здобувача вищої школи з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів відповідного контролю на ім'я декана факультету за процедурою визначеною Положенням про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>).

Політика дедлайнів та перескладань

Невиконання завдань або порушення термінів їх виконання з неповажних причин призводить до втрати можливості отримати відповідні рейтингові бали. У разі пропуску контрольних заходів з поважних причин здобувачу вищої освіти надається право додатково виконати завдання впродовж найближчого тижня.

Порядок ліквідації академічної заборгованості та перескладання семестрового контролю регулюється Положенням про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Здобувач вищої освіти, у якого за результатами семестрового контролю виникла академічна заборгованість, також має право її ліквідувати відповідно до Положення про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/177>).

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті

Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>).

Можуть бути зараховані окремі змістовні модулі або теми дисципліни. В такому разі здобувач звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання.

Позааудиторні заняття та залучення професіоналів-практиків

Під час вивчення навчальної дисципліни можливі позааудиторні заняття, що включають відвідування науково-практичних заходів, лекторів, тренінгів тощо, в межах тематики дисципліни.

Академічна доброчесність

У процесі вивчення навчальної дисципліни необхідним є неухильне дотримання політики академічної доброчесності, визначеної чинним законодавством та внутрішніми документами закладу освіти.

Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, що оприлюднені на сайті університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>), Положення про систему запобігання академічному плагиату (<https://rb.gy/agihij>), нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження, методичні матеріали, освітні курси (<https://kpi.ua/academic-integrity>).

Недотримання принципів академічної доброчесності, зокрема виявлення плагиату чи дублювання завдань, призводить до виставлення нульового балу за відповідну роботу.

Політика використання штучного інтелекту

Використання штучного інтелекту регулюється «Політикою використання штучного інтелекту в академічній діяльності КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/1225>). Всі завдання, виконувані здобувачами під час навчання, повинні бути результатом їх власної оригінальної роботи. Використання штучного інтелекту (ШІ) для автоматичного створення відповідей без подальшого їх аналізу і доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується використовувати ШІ як єдине джерело інформації. Важливо перевіряти та аналізувати отримані відомості з інших надійних джерел. Будь-яке застосування інструментів ШІ для виконання завдань повинно бути чітко зазначене і задокументоване.

Використання ШІ повинно відповідати принципам академічної доброчесності.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

PCO за ОК «Європейські імперії та колоніалізм», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді **екзамену** містить дві складові: *стартова* – оцінювання навчальної діяльності здобувача протягом семестру (проходження або виконання певних видів робіт, передбачених заходами поточного контролю) та *підсумкова (екзаменаційна)* – оцінювання результатів навчальної діяльності здобувача під час проведення семестрового контролю (оцінювання результатів проходження або виконання певних видів робіт, окремих запитань (завдань) на екзамені).

Розмір стартової складової PCO за даним ОК дорівнює 50 балів, екзаменаційної складової – 50 балів. Стартові бали формуються як сума рейтингових балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю і заохочувальних балів.

Після оцінювання відповідей здобувача на екзамені викладач підсумовує стартові бали та бали за екзамен, зводить до рейтингової оцінки та переводить до оцінок за університетською шкалою (див табл. 8.1.)

Таблиця 8.1.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Невиконання умов допуску до семестрового контролю	Не допущено

Таблиця 8.2.

Рейтинг здобувача з ОК складається з балів, що він отримує за :

№ з/п	Контрольний захід	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
	Поточний контроль			
1.	Робота на семінарських заняттях	3	15	45
3.	Виконання модульної контрольної роботи	5	1	5
	Разом			50
Екзаменаційна робота у вигляді виконання письмових завдань = 50 балів Загальний бал за ЕКЗАМЕН: 50 балів за роботу в семестрі + 50 балів за екзаменаційну роботу = 100 балів (ECTS)				

Поточний контроль

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

1. Робота на семінарських заняттях. На семінарських заняттях передбачено участь здобувачів в обговоренні питань пройдені тематики та перевірку виконання домашніх практичних завдань.

Ваговий бал за семінарське заняття – 3 бали:

«відмінно» – 2,8 – 3 бали

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів вищої школи у процесі дискусії;

«добре» – 2,1 – 2,7 бали

активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі;

«задовільно» – 1,7 – 2,1 бали

надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування;

«незадовільно» – 0 – балів

відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті.

Критерії оцінювання роботи здобувачів на семінарських заняттях:

- **«відмінно»:** повна (100-90%) відповідь на питання з проблематики курсу, що обговорюються на занятті; ґрунтовність та послідовність викладу; демонстрація знань при виконанні практичного завдання; активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, узагальнення і наявність висновків;

- **«добре»:** відносно повна відповідь на питання з проблематики курсу, що обговорюються на занятті (89-75%); ґрунтовність та послідовність викладу; незначні помилки у практичному завданні;

- **«задовільно»:** неповна (74-60%) відповідь на питання з проблематики курсу, що обговорюються на занятті; недостатні ґрунтовність та послідовність викладу; неповне або не цілком коректне виконання практичних кейсів; відсутність висновків;

- **«незадовільно»:** низький рівень підготовки теоретичних питань, правильно виконано менше ніж 60% завдання або їх невиконання.

2. Написання МКР

Критерії оцінювання відповідей здобувача з окремих запитань (завдань) МКР

№ з/п	Критерії оцінювання	МКР Ваговий бал
1.	Відповідь правильна (не менше 90% потрібної інформації)	5
2.	Несуттєві помилки у відповіді (не менше 75% потрібної інформації)	4
3.	Є недоліки у відповіді та деякі помилки (не менше 60% потрібної інформації)	3
4.	Суттєві помилки у відповіді ($\leq 50\%$ потрібної інформації)	≤ 3
5.	Відповідь відсутня або не правильна	0

Календарний контроль (проміжна атестація)

Календарний контроль проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу. Проміжна атестація проводиться на 7-у та 13-у тижнях семестру. Для отримання позитивної оцінки з календарного контролю за навчальну дисципліну потрібно набрати не менше 50 % від максимально можливих балів на момент проведення контролю.

№ атестації	Термін атестації	Умови отримання атестації
Перша атестація	7-ий тиждень	Поточний рейтинг не менше 10 балів (50% від максимально можливого поточного рейтингу)
Друга атестація	13-ий тиждень	Поточний рейтинг не менше 18 балів (50% від максимально можливого поточного рейтингу)

Умови допуску до семестрового контролю

Рейтинг з кредитного модуля складає 50 балів. Необхідною умовою допуску до екзамену є отримання здобувачем не менше ніж 30 балів за семестр.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Екзаменаційна контрольна робота оцінюється за шкалою 50 балів (2 запитання x 25 балів = 50 балів).

Кожне питання оцінюється відповідно до **системи оцінювання:**

“відмінно”, повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 25 ...22,5 балів;

“добре”, достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, або незначні неточності) – 22...19 балів;

“задовільно”, неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки) – 18...15 балів;

“незадовільно”, незадовільна відповідь – 0 балів.

Принцип визначення підсумкової оцінки. Рейтингова оцінка доводиться до здобувачів на вступному занятті з дисципліни в семестрі. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до екзамену і мають рейтингову оцінку 60 та більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до екзамену та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить семестровий контроль у вигляді **екзаменаційної контрольної роботи**.

Якщо оцінка, отримана за екзаменаційну контрольну роботу менша ніж за рейтингом, попередній рейтинг здобувача, за рішенням кафедри, скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів екзаменаційної контрольної роботи.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Орієнтовний перелік питань на екзамен:

1. Світ-системний підхід розуміння європейського колоніалізму. Версія Валлерштайна.
2. Світ-системний підхід розуміння європейського колоніалізму. Версія Франка.
3. Розуміння поняття морські колоніальні імперії.
4. Розуміння поняття континентальні колоніальні імперії.
5. Перший період європейського колоніалізму.
6. Другий (класичний) період європейського колоніалізму.
7. Пост-колоніалізм в сучасному світі.
8. Питання неконтрольованих територій в сучасному світі (Антарктида).
9. Причини початку європейської колоніальної експансії в 15-16 століттях.
10. Торгівельні асоціації Півдня Європи як передумова колоніалізму (Венеція, Генуя, Дубровник тощо)
11. Торгівельні асоціації Півночі Європи як передумова колоніалізму (Ганза, Новгород та ін.)
12. Причини європейської колоніальної експансії «класичного періоду» в 19-20 століттях.
13. Причини існування непідконтрольних європейцям територій в світі кінця 19 – початку 20 століть.
14. Основні події перерозподілу колоніальних володінь в 17 столітті.
15. Основні події перерозподілу колоніальних володінь в 18 столітті. Семилітня війна.
16. Вплив Французької революції та Наполеонівських воєн на деколонізацію.
17. Питання рабства в європейській колоніальній системі.
18. Рух аболіціоністів та заходи зі скасування рабства в колоніях.
19. Війна США за незалежність та її вплив на деколонізацію.
20. «Велика гра» кінця 19 століття.
21. Процеси набуття незалежності країнами Балканського півострова (19 – початок 20 століття)
22. Російсько-турецька війна 1877-1878 років та Берлінська конференція. Їх вплив на розвиток колоніалізму європейських країн.
23. (Де-)колонізаційні процеси за результатами Першої світової війни та впродовж Міжвоєнного періоду.
24. (Де-)колонізаційні процеси в Азії за результатами Другої світової війни (1945-1991).
25. (Де-)колонізаційні процеси в Африці за результатами Другої світової війни (1945-1991).

26. Діяльність конкістадорів та результати контактів європейців з цивілізаціями Мезоамерики.
27. Європейське освоєння Північної Америки та результати контактів європейців з тубільним населенням.
28. Іспанська колоніальна імперія.
29. Португальська колоніальна імперія.
30. Османська імперія та колоніальна спадщина Європи.
31. Британський колоніалізм до середини 19 століття.
32. Британський колоніалізм середини 19 – середини 20 століть.
33. Французький колоніалізм до початку Другої світової війни.
34. Французький колоніалізм після початку Другої світової війни.
35. Колоніальна політика та колоніальні володіння Нідерландів.
36. Колоніальна політика та колоніальні володіння Бельгії.
37. Колоніальна політика та колоніальні володіння Данії.
38. Колоніальна політика та колоніальні володіння Швеції.
39. Колоніальна політика та колоніальні володіння Австро-Угорщини.
40. Колоніальна політика та колоніальні володіння Німеччини.
41. Колоніальна політика та колоніальні володіння Італії.
42. Російська колоніальна експансія до 1789 року.
43. Російська колоніальна експансія 1789-1914 рр.
44. Російська колоніальна експансія з 1914 року.
45. Колоніалізм та колоніальна експлуатація в 21 столітті.

Перелік питань для МКР

1. Як зміни в європейській економіці пізнього Середньовіччя вплинули на формування передумов колоніальної експансії?
2. Яку роль відіграв розвиток навігації, картографії та морських технологій у трансформації європейського світогляду щодо «позаєвропейського світу»?
3. Колоніалізм як форма взаємодії цивілізацій: завоювання, співіснування чи взаємна трансформація?
4. Яким чином релігійні уявлення та місіонерська діяльність легітимізували колоніальну експансію?
5. Співвідношення економічних інтересів держави та приватного капіталу в ранньому європейському колоніалізмі.
6. Колоніальні імперії як інструмент формування «європейської ідентичності».
7. Порівняйте колоніальні стратегії різних європейських держав з огляду на їхні географічні, демографічні та політичні ресурси.
8. У чому полягала роль насильства як системного елементу колоніального панування?
9. Колоніальні війни як продовження європейської політики іншими засобами.
10. Яким чином колоніальні практики вплинули на соціальну структуру метрополій?
11. Колоніалізм і формування глобального ринку: механізми та наслідки.
12. Як колоніальний досвід вплинув на розвиток європейської науки, етнографії та антропології?
13. Колоніальні адміністрації: між прямим управлінням і опосередкованим контролем.
14. Яку роль відігравали місцеві еліти у функціонуванні колоніальних режимів?
15. Колоніалізм і расові теорії: взаємозв'язок і політичні наслідки.
16. Як змінювалося ставлення європейських суспільств до колоніалізму упродовж XIX – початку XX століття?
17. Колоніальні імперії та проблема легітимності влади в підкорених суспільствах.
18. Економічна експлуатація колоній: форми, масштаби та довготривалі наслідки.
19. Колоніалізм і трансформація традиційних суспільств Азії та Африки.
20. У чому полягала специфіка колоніального міста як простору культурної взаємодії?
21. Колоніалізм і формування кордонів: історичні причини сучасних конфліктів.

22. Вплив колоніальної спадщини на політичну нестабільність постколоніальних держав.
23. Чи можна говорити про різні «моделі» деколонізації в ХХ столітті?
24. Колоніальні імперії та світові війни: взаємний вплив і наслідки.
25. Як досвід колоніального панування вплинув на формування антиколоніальних ідеологій?
26. Роль освіти в колоніальній політиці європейських держав.
27. Колоніалізм і зміна демографічної ситуації в колоніях.
28. Яким чином колоніальна економіка формувала залежність постколоніальних країн?
29. Колоніальні імперії та питання культурної спадщини: повернення артефактів і пам'яті.
30. Колоніалізм як чинник глобальної нерівності в сучасному світі.
31. Порівняйте європейський колоніалізм із іншими формами імперської експансії у світовій історії.
32. Як колоніальна політика впливала на внутрішньополітичні процеси в європейських державах?
33. Колоніальний досвід і формування міграційних потоків у ХХ–ХХІ століттях.
34. Колоніалізм і мова: політика мовного домінування та її наслідки.
35. Яку роль відігравали символи та ритуали влади в колоніальних імперіях?
36. Колоніалізм і екологічні трансформації підкорених територій.
37. Як пам'ять про колоніалізм впливає на сучасні міжнародні відносини?
38. Колоніальні імперії та проблема прав людини: історичний вимір.
39. Чи можна вважати колоніалізм формою ранньої глобалізації?
40. Колоніалізм і формування національних рухів у колоніях.
41. Яким чином колоніальний досвід відобразився в європейській культурі та мистецтві?
42. Колоніальна спадщина у правових системах постколоніальних держав.
43. Вплив колоніалізму на формування сучасних економічних центрів і периферій.
44. Колоніальні імперії та трансформація військової справи в Європі.
45. Як змінювалося поняття «цивілізаційної місії» у колоніальній ідеології?
46. Колоніалізм і гендерні відносини в колоніях та метрополіях.
47. Чи можливе подолання колоніальної спадщини в сучасному світі?
48. Колоніалізм у колективній пам'яті європейських суспільств.
49. Роль міжнародних організацій у подоланні наслідків колоніалізму після 1945 року.
50. Колоніалізм як історичний досвід: чи є він завершеним явищем?

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри історії, кандидатом історичних наук, доцентом Чолієм Сергієм Васильовичем

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 14 від 18 червня 2025 р.)

Погоджено НМКУ (протокол № 12 від 18 червня 2025 р.)